

שְׁנֵיהֶם יֵשְׁנוּ בְּדִין יוֹם א' יוֹמִים, זֶה – הַמוֹכֵר, מִכְּפִי שְׁהוּא תַּחְתּוֹ
 וְיֵשׁ לוֹ בּוֹ קִנְיָן פִּירוּת, וְזֶה – הַלּוֹקֵת, מִכְּפִי שְׁהוּא בְּכֶסֶף, שְׁהָרִי גּוֹפּוֹ
 קִנְיָן לוֹ. מִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא, מִכְּפֶקֶא לִיה – רַבִּי יוֹסִי הִסְתַּפֵּק בְּדִין קִנְיָן
 פִּירוּת, אִי בְּקִנְיָן הַגּוֹף דְּמִי, אִי לֹא בְּקִנְיָן הַגּוֹף דְּמִי, וּמִחֲמַת סַפֵּק זֶה
 פִּטַּר אֶת שְׁנֵיהֶם, שְׁהָרִי וְהוּא שֶׁכֶּם נִפְשׁוּת – הָאֵם הַהוּרָגוֹ חַיִּיב מִיתָה,
 וּבִסְפֵּק כּוֹז פּוֹסְקִים לְהִקָּל. ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר, שְׁנֵיהֶם אֵינָן בְּדִין
 יוֹם א' יוֹמִים, זֶה – הַלּוֹקֵת, לְפִי שְׁאִינוֹ תַּחְתּוֹ, וְזֶה – הַמוֹכֵר, לְפִי
 שְׁאִינוֹ בְּכֶסֶף.
 הַגִּמְרָא מִבְּרַרְת אֶת טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אָמַר רַבָּא, מֵאֵי מִצְוָה
 דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִסּוּבֵר שְׁנֵיהֶם אֵינֵם בְּדִין יוֹם א' יוֹמִים, וְהָרִי מִמָּה
 נִפְשָׁךְ, אִם קִנְיָן פִּירוּת כְּקִנְיָן הַגּוֹף יִפְטֹר הַמוֹכֵר, וְאִם אֵינוֹ כְּקִנְיָן
 הַגּוֹף יִפְטֹר הַלּוֹקֵת, וְאִם הִיא מִסּוּפֵק הִיא לוֹ לִפְטוֹר אֶת שְׁנֵיהֶם.
 אֲלֵא יֵשׁ לְבֹאֵר שְׂרָבִי אֱלִיעֶזֶר סוֹבֵר שֶׁקִּנְיָן פִּירוּת אֵינוֹ כְּקִנְיָן הַגּוֹף,
 וְלִכְן הַמוֹכֵר אֵינוֹ בְּכָלֵל דִּין זֶה, וְחַיִּיב, וּמִכָּל מָקוֹם גַּם הַלּוֹקֵת חַיִּיב,
 מִשּׁוֹם דְּאָמַר רַבָּא 'כִּי בְכֶסֶף הוּא', וְהִינּוּ שִׁידָא הָעֵבֶד בְּכֶסֶף הַמִּיּוּחָד
 רַק לוֹ, שְׁאִין אַחֵר יִכּוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְכִיּוֹן שְׁבִימִים אֵלוֹ הַמוֹכֵר
 מִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, אֵין הָעֵבֶד נִחְשָׁב כְּמִיּוּחָד לְלוֹקֵת.
 הַגִּמְרָא מִבִּאֲרַת כִּדְעַת אִיזוּה תָּנָא נֹאמַר דִּין מִסּוּים בְּמִכִּירַת נִכְסֵי
 מִלּוּג. מִבְּרַרְת הַגִּמְרָא: כְּמֵאֵן אֲחִילָא הָא – בְּשִׁיטָה מִי נֹאמַר הִדִּין
 דְּאָמַר אָמִירָא, אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמְכֹרִים בְּנִכְסֵי מִלּוּג, אִפִּילוֹ אִם מְכֹר
 שְׁנֵיהֶם יַחַד לֹא עָשׂוּ וְלֹא כָּלוּם – לֹא חָל הַמִּקָּח כָּלֵל, כִּיּוֹן שֶׁלִּבְעַל
 יֵשׁ רַק קִנְיָן פִּירוּת לְהַאֲשִׁיחַ רַק קִנְיָן הַגּוֹף, וְכִשְׁמַת אַחַד מֵהֶם, הַשֵּׁנִי
 מוֹרִיצָא אֶת הַנִּכְסִים מִיֵּד הַלּוֹקֵת. כְּמֵאֵן, בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שׁוֹבָא
 דְּבִרְיוֹ לְחֵלְקִי, שֶׁמִּצְרִיךְ לִגְבִי שְׁחֹרֵר עֵבֶד שִׁידָא זֶה 'עֵבֶד הַמִּיּוּחָד
 לוֹ'.
 הַגִּמְרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא בְּעִנְיָן שְׁחֹרֵר עֵבֶד, וּמִבִּאֲרַת כִּדְעַת מִי הִיא
 שְׁנוּיָה. מִבְּרַרְת הַגִּמְרָא: מֵאֵן תָּנָא לְהָא דְּתַנּוּ רַבִּנָּן בְּבִרְייתָא, מִי
 שְׁחִיצוּ עֶבֶד כְּנַעֲנִי וְחִיצוּ בֶן חוֹרִין, וְהִינּוּ שֶׁנֶּתַן הָעֵבֶד לְאֶדוֹן אֶת דְּמִי
 עֲצֻמוֹ וּבִכָּר קָנָה אֶת עֲצֻמוֹ מֵהָאֲדוֹן, וְאִינוֹ יִכּוֹל לְהִשְׁתַּעֲבֵד בּוֹ, אֶךְ
 עֲדִיין לֹא נֶתַן לוֹ הָאֲדוֹן גִּט שְׁחֹרֵר וְגוֹפּוֹ קִנְיָן לְאֶדוֹן, וְכֵן עֶבֶד שֶׁל
 שְׁנֵי שׁוֹתֶפֶיין, שֶׁלֹּאֲחַד מֵהֶם יֵשׁ בּוֹ קִנְיָן הַגּוֹף וְלַחֲבִירוֹ יֵשׁ בּוֹ קִנְיָן
 פִּירוּת, עֲבָדִים אֵלוֹ אֵין יוֹצֵאִין לְחִירוֹת בְּנִטִּילַת רֹאשִׁי אֲבָרִים שְׁאִינָן
 חוֹרִין לְאַחֵר שֶׁנִּטְלוּם. מִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא: אָמַר רַבִּי מְרִדְכִי לְרַב
 אִשִּׁי, הָכִי אָמַרְי מִשְׁמִיָּה דְּרַבָּא, בְּרִייתָא זוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא. שֶׁכֵּן מִי
 לֹא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׂדִין יוֹם א' יוֹמִים' נִדְּהָ רַק בְּעֵבֶד שֶׁהוּא
 בְּכֶסֶף הַמִּיּוּחָד לוֹ, כְּמִבּוֹאֵר בְּרִייתָא לְעִיל, וְהָכֵא נָמִי לְעִנְיָן נִטִּילַת
 רֹאשִׁי אֲבָרִים נֹאמַר (שְׁמוֹת כ"ו) 'כִּי יִכֶּה אִישׁ אֶת עֵין עֶבְדּוֹ,
 וְצִירָא שִׁידָא זֶה 'עֶבֶד' הַמִּיּוּחָד לוֹ, וְהָרִי עֲבָדִים אֵלוֹ אֵינֵם מִיּוּחָדִים
 לְאֶדוֹן אֶחָד, שֶׁהָרִי בְּמִי שֶׁחִיצוֹ עֵבֶד וְחִיצוֹ בֶן חוֹרִין יֵשׁ לְאֶדוֹן בּוֹ רַק
 קִנְיָן הַגּוֹף, וְעֵבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוֹתֶפִים יֵשׁ לְאַחַד גּוֹף וְלַחֲבִירוֹ פִּירוּת,
 וְלִכְן אֵינוֹ יוֹצֵא לְחִירוֹת בְּנִטִּילַת רֹאשִׁי אֲבָרִים:

משנה

הַמִּשְׁנָה מִבִּאֲרַת דִּינֵי הַמִּבְיִישׁ אֶת חֲבִירוֹ, וְאוֹפְנֵי הַחֵיּוֹב בְּתִשְׁלוּמֵי
 בּוֹשֶׁת:
 הַתּוֹקֵעַ בְּפִיו לְחֲבִירוֹ בְּאֻזְנוֹ, וּמִתּוֹךְ כֶּךָ נִתְבִּישׁ, נֹתֵן לוֹ פְּלֵעַ בְּדַמִּי
 הַבּוֹשֶׁת. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִשּׁוֹם רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגִּילִי, נֹתֵן לוֹ מִנֶּה,
 כְּלוּמָר מֵאֵה זֶה, שֶׁהֵם עֹשִׂים וְחֻמְשָׁה סְלָעִים. וְאִם מְכֹר עַל לְחִיו,
 שֶׁהִיא בּוֹשֶׁת גְּדוּלָה יוֹתֵר, נֹתֵן לוֹ מֵאֲתָנִים זָוִי. וְאִם הִכּוֹה לְאַחֵר יָדוֹ
 דִּהִינּוּ בִּגְבַי יָדוֹ, שֶׁהִיא בּוֹשֶׁת יוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֶּה, נֹתֵן לוֹ אֶרְבַּע מֵאוֹת
 זָוִי. וְכֵן אִם צָרִים – מִשְׁךָ בְּאֻזְנוֹ, אוֹ תִּלֵּשׁ בְּשִׁיעָרוֹ, אוֹ רָקַק – יִרְק
 בְּחִבְרִיו וְהִנִּיעַ [–פַּעַל] בּוֹ רוֹקֵן, אוֹ הִנִּיעַ – הִפְשִׁיט מִלִּיתוֹ [–בַּגְדוֹ]
 מִמֶּנּוּ, אוֹ פָּרַע [–גִּילְחָה] רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׁוֹק, שֶׁכָּל אֶחָד מֵמַעֲשִׂים אֵלוֹ
 מִבְּיִישׁ אֶת הַמִּתְבִּישׁ בְּבוֹשֶׁת גְּדוּלָה יוֹתֵר, נֹתֵן לוֹ לְמִתְבִּישׁ אֶרְבַּע
 מֵאוֹת זָוִי.

לִגְבִי שֶׁעֵבֶד נִכְסֵי הַלּוֹה לְמִלּוּה, שִׁישׁ אֹפְנִים שֶׁשֶּׁעֵבֶד זֶה פּוֹקֵעַ,
 וְאִילוֹ הֵם, הַקֶּדֶשׁ – אִם שִׁיעֵבַד הַלּוֹה לְמִלּוּה אֶת שׁוֹרוֹ כִּ'אֹפּוֹתִיקִי,
 שִׁידָה מִיּוּחָד לְפִרְעוֹן חוּבּוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ הִקְדִּישׁוּ הַלּוֹה לְמוֹבָח, וְחִמְיָן
 – נִכְרִי שֶׁהַלּוֹה מִמּוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וְשִׁיעֵבַד לוֹ הַלּוֹה חִמְיָן לְפִרְעוֹן
 הַחוּב, וְהִנִּיעַ הַפֶּסֶח וְנֹאסֵר הַחִמְיָן בְּהִנָּה, וְשִׁחְרִיר – שֶׁשֶּׁעֵבַד הַלּוֹה
 לְמִלּוּה אֶת עֵבְדוֹ הַכְּנַעֲנִי, וְשִׁחְרִיר הַלּוֹה וְחִלָּה עֲלָיו קְדוּשַׁת
 יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלוֹ מִסְּפִיעִין אֶת הָדָר הַמִּשְׁעֵבֶד מִיֵּד
 הַשִּׁיעָבֹד, וְיִגְבֶּה הַמִּלּוּה אֶת חוּבּוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר. וְאִף כֹּאן לִגְבִי עֲבִיר
 מִלּוּג, אִמְנָם הָעֵבֶד מִשְׁעֵבֶד לְבַעַל לְאִכִּילַת פִּירוּת, אֶךְ סִימוֹי הָעֵין
 אוֹ הַפֶּלֶת הַשֵּׁן עַל יָדִי הָאֵשָׁה נִחְשָׁב כְּאִילוֹ שְׁחֹרָה אוֹתוֹ, וְשִׁחְרִיר
 זֶה מִפְּקִיעַ אֶת שֶׁעֵבֶדוֹ לְבַעַל.

הַגִּמְרָא מִבְּרַרְת הָאֵם דִּינוֹ שֶׁל רַבָּא תְּלוֹי בְּמַחְלֻקַּת הַבְּרִייתוֹת.
 שׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: לִמָּא – הָאֵם נוֹכַח לּוֹמַר דִּינוֹ שֶׁל רַבָּא, תָּנָא הִיא
 – שְׁנֵי בְּמַחְלֻקַּת הַתְּנָאִים, שְׁהָרִי רַק הַבְּרִייתָא הָרִאשׁוֹנָה (פֶּט):
 סוֹבֵרַת שֶׁהָעֵבֶד יוֹצֵא בֶּשֶׁן וְעֵין מִחֲמַת הָאֵשָׁה, וְהִינּוּ בִּיּוֹן
 שֶׁ'שְׁחֹרֵר' מִפְּקִיעַ אֶת שֶׁעֵבֶד הַבַּעַל, אֶךְ הַבְּרִייתָא הַשְּׁנִיָּה סוֹבֵרַת
 שְׁאִינוֹ יוֹצֵא לְחִירוֹת מִחֲמַת הָאֵשָׁה, וְלִבְאֹרָה הִיא חוֹלֶקֶת עַל רַבָּא
 וְסוֹבֵרַת שֶׁשְׁחֹרֵר אֵינוֹ מִפְּקִיעַ שֶׁעֵבֶד. דּוּחָה הַגִּמְרָא: לֹא, דְּכּוּלִּי
 עֲלָמָא אֵית לְהוּ דְּרַבָּא, וְהָכֵא – לִגְבִי עֲבִיר מִלּוּג, סוֹבֵרַת הַבְּרִייתָא
 הַשְּׁנִיָּה שֶׁלֹּא חָל הַשְּׁחֹרֵר, מִשּׁוֹם דְּאִלְמּוּה רַבִּנָּן לְשִׁיעָבֹדָא דְּבַעַל –
 חִזְקוֹ חֲכָמִים אֶת שֶׁעֵבֶד הַבַּעַל בְּנִכְסֵי הַמִּלּוּג כְּאִילוֹ יֵשׁ לוֹ בְּהֵם
 שֶׁעֵבֶד הַגּוֹף, וְלִכְן אֵין הָעֲבָדִים יוֹצֵאִים בֶּשֶׁן וְעֵין מִחֲמַת הָאֵשָׁה.
 הַגִּמְרָא מִבִּאֲרַת אֶת מַחְלֻקַּת הַבְּרִייתוֹת בְּאֹפֶן נוֹסֵף. מִתְרַצַּת
 הַגִּמְרָא: וְאִיבָעִית אִמָּא, דְּכּוּלִּי עֲלָמָא לִית לְהוּ לְהִנֵּי תָנָא – שְׁשֵׁתִי
 הַבְּרִייתוֹת סוֹבֵרֹת שְׁאִין אֶת תַּקְנֵת אִשָּׁא, וְהָאֵשָׁה יִכּוֹלָה לְמַכּוֹר
 מִכִּירָה גְּמוּרָה בְּנִכְסֵי מִלּוּג, וְיֵשׁ לְבַעַל בְּנִכְסִיָּה קִנְיָן פִּירוּת בְּלִבָּד,
 וְהָכֵא, בְּקִנְיָן פִּירוּת כְּקִנְיָן הַגּוֹף דְּמִי מִסְּפִיעִי – נִחְלָקוּ בְּכָל קִנְיָן
 פִּירוּת שֶׁבְּעוֹלָם, הָאֵם הוּא כְּקִנְיָן הַגּוֹף, הַבְּרִייתָא הָרִאשׁוֹנָה סוֹבֵרַת
 שְׁאִינוֹ כְּקִנְיָן הַגּוֹף, וּמִמִּילָא הָעֵבֶד נִחְשָׁב כְּקִנְיָן הָאֵשָׁה בְּלִבָּד, וְיוֹצֵא
 מִחֲמַתָּה בֶּשֶׁן וְעֵין. וְהַבְּרִייתָא הַשְּׁנִיָּה סוֹבֵרַת שֶׁקִּנְיָן הַפִּירוּת כְּקִנְיָן
 הַגּוֹף, וְכִיּוֹן שְׁאִין לְאֵשָׁה לְבַדָּה קִנְיָן גְּמוּר בְּעֵבֶד, אֵין הָעֵבֶד יוֹצֵא
 מִחֲמַתָּה בֶּשֶׁן וְעֵין.

אִדָּם הַהוּרָג עֵבֶד כְּנַעֲנִי חַיִּיב מִיתָה כְּהוֹרָג בֶּן יִשְׂרָאֵל, אִמְנָם לִגְבִי
 אֲדוֹן שֶׁהָכָה אֶת עֵבְדוֹ הַכְּנַעֲנִי אִמְרָה הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת כ"ב) דִּין
 מִיּוּחָד, שֶׁאִם לֹא מִתּוֹ מִיֵּד אֲלֵא אַחֵר 'מַעַת לַעַת', עֹשִׂרִים וְאַרְבַּע
 שְׁעוֹת, פִּטוֹר הָאֲדוֹן מִמִּיתָה.

הַגִּמְרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא נּוֹסֶפֶת שְׁבָה נִחְלָקוּ תְּנָאִים בְּדִין 'קִנְיָן
 פִּירוּת'. אוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא לִפִּי הַבִּיאור הָאֲחֵרוֹן בְּמַחְלֻקַּת הַבְּרִייתוֹת:
 וְתִנָּאִים אֵלוֹ שֶׁבְּבִרְייתוֹת, בְּפִלּוּתָא דְּהִנֵּי תָנָא – נִחְלָקוּ בְּמַחְלֻקַּת
 תְּנָאִים זוֹ, דְּתִנָּאִין בְּבִרְייתָא, הַמּוֹכֵר עֶבְדּוֹ הַכְּנַעֲנִי לְאַחֵר, וְפֶסֶק עֲמוֹ
 – הַמוֹכֵר עִם הַלּוֹקֵת, שֶׁהוּא מוֹכֵר לוֹ עַל מְנַת שִׁישְׁמִשְׁנֵי הָעֵבֶד
 בְּמִשְׁךָ שְׁלִשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַמִּכִּירָה, נִחְלָקוּ הַתְּנָאִים מִי נִחְשָׁב 'רַבּוֹ'
 לְעִנְיָן דִּין יוֹם א' אוֹ יוֹמִים, וְנֹאמְרוּ בּוֹזֵה אֲרַבַּע שִׁיטוֹת: א. רַבִּי מֵאִיר
 אָמַר, רַק הָרִאשׁוֹן – הַמוֹכֵר נִחְשָׁב 'רַבּוֹ' וְשְׁנֵי בְּדִין יוֹם א' יוֹמִים,
 מִכְּפִי שְׁהוּא – הָעֵבֶד תַּחְתּוֹ, שֶׁמִּשְׁעֵבֶד לוֹ בְּאוֹתָם יָמִים, וְנֹאמַר
 בְּפִרְשָׁה זוֹ הַפּוֹטֵרֶת אֶת הָאֲדוֹן מִמִּיתָה 'זְמַת תַּחַת יָדוֹ' (שְׁמוֹת כ"א
 כ). מִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא אֶת טַעְמוֹ, קֶסֶר שֶׁקִּנְיָן הַפִּירוּת שִׁישׁ לְמוֹכֵר
 בְּעֵבֶד, בְּקִנְיָן הַגּוֹף דְּמִי, וְנִמְצָא שִׁישׁ לוֹ בִּימִים אֵלוֹ גַּם קִנְיָן פִּירוּת
 וְגַם קִנְיָן הַגּוֹף, אֲבָל הַלּוֹקֵת אֵינוֹ נִחְשָׁב כִּ'רַבּוֹ' בִּימִים אֵלוֹ, שְׁהָרִי
 קִנְיָן הַפִּירוּת שֶׁהוּא כְּקִנְיָן הַגּוֹף אֵינוֹ בִּידוֹ אֲלֵא בִיד הַמוֹכֵר, וְדִינוֹ
 כְּכָל הוֹרָג עֵבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁחַיִּיב מִיתָה. ב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רַק הַשְּׁנִי
 – הַלּוֹקֵת, יֵשְׁנוּ בְּדִין יוֹם א' יוֹמִים, מִכְּפִי שְׁהוּא – הָעֵבֶד נִקְרָא
 'בְּכֶסֶף', וְכַתְּבָה הַתּוֹרָה בְּדִין זֶה (שֵׁם כ"א) 'לֹא יָקָם כִּי כֶּסֶף הוּא'.
 מִבִּאֲרַת הַגִּמְרָא, קֶסֶר שֶׁקִּנְיָן הַפִּירוּת שִׁישׁ לְמוֹכֵר לֹא בְּקִנְיָן הַגּוֹף
 דְּמִי, אֲלֵא גּוֹפּוֹ קִנְיָן לְשֵׁנִי לְגַמְרִי וְנִחְשָׁב 'בְּכֶסֶף', וְאֵין הָעֵבֶד נִחְשָׁב
 'בְּכֶסֶף' שֶׁל הַמוֹכֵר, שִׁישׁ לוֹ רַק אֶת קִנְיָן הַפִּירוּת. ג. רַבִּי יוֹסִי אָמַר,

מתרצת הגמרא: **כִּי תֵּנִי הָיָא** – אימתי שנינו ברייתא זו, שאף
 לרבי טרפון אין העד המעיד יכול לדון, כְּגֹן שְׂרָא הדיינים מעשה
 זה בְּלִילָה, דְּלֹא לְמַעְבָּד דִּינָא נִינְהוּ – שאינם יכולים לדון על פי
 ראיית לילה הנחשבת כקבלת עדות ובתחילת דין, שהרי אין דנים
 אלא ביום, ובשידורנו למחרת ביום כיון שלדיני נפשות צריך עדות
 דווקא, צריכים לקבלת עדות חדשה, משום שהראיה של אתמול
 נחשבת כשמועה בלבד, לכן צריכים מקצתם לחזור ולהעיד ביום
 בפני דיינים אחרים. אבל אם ראו את המעשה ביום, סובר רבי
 טרפון שאכן יכולים להיעשות גם דיינים על אותו מעשה, ולדון
 על פי ראייתם שכן לא תהא שמיעה גדולה מראה וכיון שראו
 יכולים לדון. ורבי יהודה הנשיא סבר כרבי טרפון, וכיון שהוא
 עצמו ראה המעשה ביום, דן על פי זה.
 ביאור נוסף בדברי רבי יהודה הנשיא: **וְאִינְיָא אִימָא, הָכִי קֶאָמֵר**
 לֵיה, הָא אֲנֵא דִּסְבִּירָא לִי – הנה אני שאני סובר כְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי,
 דְּאִמֵּר שהתוקע לחבירו צריך לשלם לו מִנְה צוּרִי, וְהָא סְהִי
 דְּמִסְבִּירָא בְּךָ – והנה העדים שמעידים, ולכן זיל הָב לֵיה – לך והבא
 למי שתקעת לו מִנְה צוּרִי.
 מקשה הגמרא: וכי אפשר לומר שֶׁכֶּרֶב רָבִי עֲקִיבָא דָּאִין עַד נַעֲשֶׂה
 דִּין בדיני נפשות, וְהִתְנִיָּא, נאמר בפסוק בענין חובל בחבירו (שמות
 כא יח) **וְהָכָה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בִּאֶבֶן אוֹ בְּכַנֶּזֶף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל**
 לְמַשְׁכָּב, ולבאורה התוספת בפסוק 'או באגרוף' מיותרת, שכן
 איזה חילוק יש במה הכהו, ובמקרה הבריתא, שְׁמַעוֹן הַתִּימְנִי
 אֹמֵר, מָה אֲגִרֹף מִיּוֹדֵר שְׁמִסּוֹר לְעֵדָה וְלְעֵדִים כִּד שִׁיכּוֹל להביאו
 לבית דין, כדי לאומדו אם ראוי לחבלה זו, או שאינו ראוי, ויפטר
 החובל שכן מה שניזוק הוא מחמת חלשותו. אָף כֵּל דבר המזיק
 שְׁמִסּוֹר לְעֵדָה וְלְעֵדִים לאומדו אם הוא ראוי להזיק נזק זה, דווקא
 אז חייב עליו כפי מה שחבל, פֶּרֶט לֵאבֹן שִׁצְצָתָה מִתַּחַת יַד הָעֵדִים,
 שנאבדה האבן שזרק על הניזוק, ואין בית דין יכולים לאמוד אם
 ראוייה האבן להזיק, שאז אין מחייבים את המזיק, ואין סומכים על
 אומדן דעת העדים שראו את האבן, אלא צריך שיאמדה דייני
 בית הדין. אָמֵר לוֹ רָבִי עֲקִיבָא לשמעון התימני, הלא אף אם תבוא
 האבן לבית דין, האם יכולים משום כך לאמוד זאת כראוי, וְכִי
 כְּפִנִי בֵּית דִּין הִקְהוּ, שְׂוִיעֵין כְּמָה מכות הקהו כדי לאמוד כראוי,
 וְעַל מָה – על איזה מאבירי הקהו, אִם עַל שׂוֹקוֹ שֶׁל הַיָּד או הַרְגֵּל,
 שאין חבלתו חזקה כל כך, או שהכדו על צִירָפִי נִפְשׁוֹ – מקום
 שנפשו תלויה בו, שהוא התנזר שכנגד הלב, וחבלתו חזקה ביותר.
 וְעֵד, הרי לא בכל מקרה יכולים הדיינים לאמוד את הנזק, שְׁחָרִי
 שֶׁהִקְהוּ אֶת חֲבִירוֹ מִיֵּאֵשׁ תֵּנֵג או מִיֵּאֵשׁ הִקְהוּ (מגדל) וְכַת, וכי
 הצריך הָכָה שִׁיחֵי בֵּית דִּין יוֹצֵאִים מלשכתם והולִכִין אֲצֵל הגג
 או הִקְהוּ כדי לאמוד גובהה, האם הנופל משם הוא אכן בסכנת
 מוות, או שמא נאמר שהִקְהוּ הוֹלֵכֶת אֲצֵל בֵּית דִּין, וְעוֹד, אִם נִפְלָה
 הִבִּירָה, וכי הצריכו הכותב שיהיה חוֹזֵר וְכוּנָה אותה, כדי שיראו
 את גובהה ויאמדה. אֵלָּא ודאי מוכח מכל זה, שאין צריכים בית
 דין לאמוד, אלא סומכים על אומדן העדים שיכול היה להזיק נזק
 זה. וּמֵן הפסוק האמור לומדים, שְׁמָה אֲגִרֹף מִיּוֹדֵר שְׁהוּא מִסּוֹר
 לְעֵדִים שרואים במה הכהו, ויודעים לאמוד אם אכן ראוי להזיק
 נזק זה, אָף כֵּל דבר המזיק שְׁהוּא מִסּוֹר לְעֵדִים הרואים לאמוד אם
 הוא ראוי להזיק כך, פֶּרֶט לְמַשְׁיָתָה אֲבֹן מִתַּחַת יַד שֶׁל מִכָּה
 ונאבדה מיד לאחר ההכאה, ואין העדים יכולים לראותה
 ולאומדה, שאז פֶּטוֹר מלשלם לו על חבלה זו. מסיימת הגמרא את
 הקושיא, קֶנֶי מִיָּתָה – מכל מקום כתוב בברייתא, שְׁאָמֵר לוֹ רָבִי
 עֲקִיבָא, וְכִי כְּפִנִי בֵּית דִּין הִקְהוּ, שְׂוִיעֵין כְּמָה הִקְהוּ. ויש לדייק, הָא
 אִם הִקְהוּ כְּפִנִיָּהם וכיולים לדונו, הרי שאף העד עצמו שראה את
 המעשה נַעֲשֶׂה דִּין.
 מתרצת הגמרא: לְקִבְרֵי דְּרָבִי שְׁמַעוֹן הַתִּימְנִי קֶאָמֵר טענה זו שלא
 הכדו בפני בית דין, שיש לדייק שאם הכדו בפניהם יכולים לדונו,
 וְלֵיה – רבי עקיבא עצמו לא סְבִירָא לֵיה כן, אלא אף אם הכדו
 בפניהם אינם יכולים לדונו, כיון שאין העד יכול להיעשות דין.

וְהַכֵּל, תשלומי הבושת, אינם שוים אצל כל אדם, אלא הָכֵל
 לְפִי כְּבוֹדוֹ של המתבייש, שלאדם מכובד משלם יותר, ולפחות
 מכובד משלם פחות. וזה דעת תנא קמא. אָמֵר רָבִי עֲקִיבָא, אין
 משערים את המתבייש, אלא כולם שווים בכך, וְאִפְּלוּ הַעֲנִיִּים
 ביותר שְׁכִינְשָׁאֵל, וְאִין אוֹתָם כְּאִילוּ הֵם כְּנִי חוֹרִין נכבדים ועשירים
 שְׁדִירוֹ מִנְכֶּסֶיהֶם, שעדיין מחזיקים עצמם כעשירים. משום שְׂאָף הֵם
 כְּנִי אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, ולכולם דין אחד כשיעור שקבעו חכמים.
 וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד, שְׁפָרַע – גילה ראש האשה בשוק, וּבִאת רָבִי
 עֲקִיבָא לתבוע את המבייש, וְחִיבֵי לֵיתָ לָהּ אֲרֻבַּע מָאוֹת זָוִי. אָמֵר
 לוֹ המבייש, רָבִי, תָּן לִי וְיָן קודם שאשלם לה סכום זה, וְנָתַן לוֹ רָבִי
 עֲקִיבָא וְיָן. הלך וְשִׁמְרָה – המתין לאשה עד שראה אותה עוֹמֶדֶת
 עַל פֶּתַח הַצֵּרָה, וְאָז שָׁבֵר אֶת הַכֹּדֶר שֶׁלּוֹ כְּפִנִיָּה, וְכוּ הִיהָ כְּאִסְרָא שָׁמָּן.
 כשראתה זאת האשה, מתוך קמצנותה נִילָתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִתָּה
 מִשְׁפַּחַת בִּידָה עַל הַשֶּׁמֶן, וּמִנָּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ, כדי שישאב שערה
 מן השמן. מִיד הַשֶּׁמֶן עָלִיתָ אוֹתוֹ אֶדָם עֲרִים, וְכָא עַמֵּס לְפָנֵי רָבִי
 עֲקִיבָא. אָמֵר לוֹ לרבי עקיבא, וכי לֹא רָאִי שְׂאֵנִי נוֹתֵן אֲרֻבַּע מָאוֹת
 זָוִי, הרי היא עצמה אינה חוששת לבושתה. אָמֵר לוֹ רָבִי עֲקִיבָא,
 לֹא אֲמַרְתָּ בטענתך כָּלוּם, משום שאין משערים את דרגתו של
 המתבייש, אלא כולם שווים בכך, ואפילו האדם הפחות והבזוי
 ביותר. שהרי יש דין, שֶׁהַחֹבֵל בְּעַצְמוֹ, אָף עַל פִּי שְׂאֵנִי רִשְׁאִי
 להשחית את גופו, מכל מקום פֶּטוֹר, אבל אֲחֵרִים שֶׁהִכּוּ בּוֹ חֲתִיכִים,
 ואם כן אף אם המבייש את עצמו פטור, אחר שביישו יש לו
 לתת חֵיב.
 וְכֵן קִוִּיצֵן נִטְעוּתֵינוּ, אָף עַל פִּי שְׂאֵנֵינוּ רִשְׁאִי, משום שעובר בכך על
 לֹא תִשְׁחִית, מכל מקום פֶּטוֹר, משום שיכול לומר שקצץ לטובתו,
 אבל אֲחֵרִים שקצצו והפסידוהו חֲתִיכִין.

גמרא

שנינו במשנה שהתוקע לחבירו באזנו משלם לו מנה. מסתפקת
 הגמרא: **אִינְיָא לְהוּ, מִנְה צוּרִי תֵּנֵן**, דהיינו מאה זוזים צוריים
 דיקרים יותר, או שמא מִנְה מִדְּיָנָה תֵּנֵן, דהיינו מאה זוזי מדינה,
 שאחד מהם הוא שמניית מזוז צורית.
 פושטת הגמרא את הספק: הָא שְׁמַע, דְּהִהוּא נִבְרָא דְּתַקַּע לֵיה
 לְהִבְרִיָּה באזנו, אֲתָא לְקִמְיָה דְּרָבִי יְהוּדָה נִשְׂיָא שיפסוק לו כמה
 עליו לשלם. אָמֵר לֵיה רָבִי יְהוּדָה הנשיא. הָא אֲנֵא הָא רָבִי יוֹסִי
 הַגָּלִילִי – הנה אני והנה רבי יוסי הגלילי, שאמר שהתוקע לחבירו
 באזנו משלם לו מנה, דהיינו מאה זוז, לכן הָב לֵיה – תשלם למי
 שתקעת לו מִנְה צוּרִי, דהיינו מאה זוזים צוריים. שְׁמַע מִיָּתָה מִנְה
 צוּרִי שְׁמַע מִיָּתָה – אכן כך יש לשמוע ממעשה זה כפי שאמר
 לו רבי יהודה הנשיא, שמשלם מאה זוזים צוריים ולא זוזי מדינה.
 מבררת הגמרא: מָאי – מהי כוונת רבי יהודה הנשיא, בדבריו
 לתוקע הָא אֲנֵא הָא רָבִי יוֹסִי הַגָּלִילִי, אִילִימָא הָכִי קֶאָמֵר לֵיה, הָא
 אֲנֵא דְּתוֹרָתָךְ – הנה אני שראיתך כשתקעת לחברך, וְהָא רָבִי יוֹסִי
 הַגָּלִילִי דְּאִמֵּר במשנה שהתוקע לחבירו צריך לשלם מִנְה צוּרִי,
 ולכן זיל הָב לֵיה – לך והבא לו מִנְה צוּרִי, לפי זה, רבי יהודה
 הנשיא שראה את המעשה, הוא עצמו גם דן ופסק את הדין, על
 כך מקשה הגמרא, לְמִיָּרָא – וכי אפשר לומר דַּעַד נַעֲשֶׂה גם דִּין,
 וְהִתְנִיָּא בברייתא (ר"ה כה). דייני סְנִיֶּהֲרִין שְׂרָאוּ אֶחָד שְׁתֵּינָן אֶת
 הַנֶּפֶשׁ, כשבאים לדונו, מִקְצָתָן נַעֲשׂוּ עֲדִים וּמִקְצָתָן נַעֲשׂוּ דִּינִין,
 ויעידו העדים על המעשה לפני הדיינים, דְּבִרִי רָבִי מִרְפוּן. רָבִי
 עֲקִיבָא אֹמֵר, כּוֹלֵם שראו את המעשה עדים הם, וְאִין עַד נַעֲשֶׂה
 דִּין, ואם תרצה לומר שרבי יהודה הנשיא שדן על פי ראייתו סבר
 כרבי טרפון, שעד שראה את המעשה יכול להיות דין, הרי עַד
 כָּאן לֹא קֶאָמֵר רָבִי, אֵלָּא רק באופן דְּמִקְצָתָן שֶׁל הָרואִים
 נַעֲשׂוּ עֲדִים, וּמִקְצָתָן האחרים נַעֲשׂוּ דִּינִין, שעד הוראה אכן יכול
 להיות דין, אֲבָל שאף עד המעיד יהא נַעֲשֶׂה דִּין, זאת לא קֶאָמֵר.
 ואילו רבי יהודה הנשיא לכאורה אף העיד כן, שהרי אמר לו 'הנה
 אני שראיתך', וכיצד עשה כן.

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום שני עמ' ב

1 תָּנוּ רַבָּנָן, שׁוֹר תָּם שֶׁהִמִּית אָדָם וְאַחַר כֵּךְ הָיִק לַמָּמוֹן שֶׁל אָדָם, דָּנִין
2 אוֹתוֹ רַק דִּינֵי נַפְשׁוֹת עַל מַה שֶׁהִמִּית, וְסוֹקְלִים אוֹתוֹ, וְאֵין דָּנִין אוֹתוֹ
3 דִּינֵי מַמּוֹנוֹת שִׁישְׁלָם עַל מַה שֶׁהִזִּיק, כִּיּוֹן שֶׁשׁוֹר תָּם מִשְׁתַּלֵּם מִגּוּפוֹ,
4 עַל יְדֵי שֶׁנִּמְכַּר וּמִשְׁלָם לַנִּזְק חֲצִי דַמְיוֹ, וְשׁוֹר זֶה כִּיּוֹן שֶׁנִּסְקַל אִינוֹ
5 יִכּוֹל לִמּוֹכְרוֹ. וְשׁוֹר מוֹעֵד שֶׁהִמִּית אָדָם וְאַחַר כֵּךְ הָיִק, דָּנִין אוֹתוֹ
6 בְּרֵאשׁוֹנָה דִּינֵי מַמּוֹנוֹת, וּמִשְׁלָם נֹזֵק שָׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה, וְרַק אַחֲרַיִם כֵּךְ
7 חוֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי נַפְשׁוֹת עַל מַה שֶׁהִמִּית, וְסוֹקְלִים אוֹתוֹ, וְטַעַם
8 הַקְּדִימָה יִתְבָּאֵר לַהֲלָן. וְאִם קָדְמוֹ וְדָנוּהוּ לְשׁוֹר הַמוֹעֵד דִּינֵי נַפְשׁוֹת
9 קוֹדֵם שֶׁדָּנוּהוּ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת, שׁוֹב אֵין חוֹזְרִין וְדָנִין אוֹתוֹ דִּינֵי מַמּוֹנוֹת.

10 מִקְשָׁה הִגְמֵרָא: וְכִי קָדְמוֹ וְדָנוּהוּ דִּינֵי נַפְשׁוֹת, מֵאִי הָיִי – מַה בִּכְךָ,
11 לִיְהִדָּר וְלִידִינָה נְפִי מַמּוֹנוֹת – נַחֲזוֹר וְנִדְּוָנוּ אֶף אֶת דִּינֵי הַמַּמּוֹנוֹת,
12 כִּיּוֹן שֶׁאִינוֹ מִשְׁלָם מִגּוּפוֹ אִלָּא מִן הָעֲלִיָּה, וְזֹאת יִכּוֹל הַבַּעֲלִים
13 לְשַׁלֵּם אֶף אִם סָקְלוּ אֶת הַשׁוֹר. מִתְרַצָּת הִגְמֵרָא: אָמַר רַבָּא,
14 אֲשַׁכְּחֵתִינָהוּ לְרַבָּנָן דְּבֵי רַב – מִצֵּאתִי אֶת הַחֲכָמִים הַיּוֹשְׁבִים בְּבֵית
15 הַמִּדְרָשׁ, דִּיתְבִּי וְקֵאמְרִי תִירוּץ לְקוֹשִׁיָא זֶה, הָא מְנִי – בְּרִייתָא זֹו
16 בְּשִׁיטַת רַבִּי שְׁמַעוֹן הַתִּימְנִי הִיא, דְּאָמַר בְּבִרְייתָא הַקּוֹדֶמֶת, 'מַה
17 אֲגִרֹף מִיּוֹחַד שְׁמַסּוֹר לְעֵדָה וְלְעֵדִים, אֶף כָּל שְׁמַסּוֹר לְעֵדָה וְלְעֵדִים,'